

KURIER POLSKI

Rok III

Centrala telefoniczna IKP Bydgoszcz 33-41 i 33-42
Sekret. redakcji 19-07 (czynny cały dzień). Telefon
międzymiast. 36-00 (czynny cały dzień).

Sobota, dnia 8 listopada 1947 r.

Konta: PKO „Zryw” Nr VI-135, PKO IKP Nr VI-140
Konto bieżące: Bank Gospodarstwa Spółdzielczego
Bydgoszcz, konto Nr 8088.

Nr 305

Pod hasłem współpracy wszystkich narodów dla utrwalenia pokoju

Związek Radziecki obchodzi 30-lecie Rewolucji Październikowej

MOSKWA (obsł. wł.) Według wiadomości nadchodzących z Moskwy, uroczystości z okazji 30 rocznicy Rewolucji Październikowej przybrały charakter wielkiej manifestacji świata politycznego, kulturalnego, a w szczególności mas robotniczych Związku Radzieckiego.

Z najodleglejszych nawet zakątków Związku napłynęły liczne delegacje związków zawodowych, różnych instytucji kulturalno-oświatowych i rządów wszystkich republik radzieckich, aby podkreślić w dniu triumfu mas sowieckich swą ścisłą łączność z rządem centralnym. Niezależnie od mnóstwa telegramów gratulacyjnych napłynęły do Moskwy liczne delegacje zagraniczne, w pierwszym rzędzie delegacje narodów słowiańskich, celem zadokumentowania swej solidarności ze Związkiem Radzieckim, który w toku ostatniej wojny uchronił całą Słowiańszczyznę przed zagładą i świeci jej przykładem w nieustającej walce o trwały pokój i ogólny dobrobyt.

Zarówno na przyjęcie tylu gości jak i dla zaakcentowania swej własnej radości w rocznicę zwycięskiej rewolucji, Moskwa zajaśniała całym morzem iluminacji i niezwykle pomysłowych dekoracji, z których wiele przedstawia w symbolu lub w panoramie pamiętne chwile Rewolucji Październikowej, jak np. szturm Pałacu Zimowego, zdobycie Kremla przez czerwoną gwardię itp.

Przebieg pierwszej fazy Rewolucji i jej naczelną hasła, które po 30 latach zmagani przybrały jeszcze na wyrazistości i rozmachu — stanęły przed oczyma uczestników uroczystości w całej swej plastyczności: historyczny krążownik „Aurora” który przed 30 laty salwami skierowanymi na Pałac Zimowy obwieścił początek rewolucji, odda dziś sygnał do rozpoczęcia głównych uroczystości, a wśród rzeszistych iluminacji i wspaniałych dekoracji wysuwają się na czoło hasła, wzywające narody słowiańskie do solidarności, a narody całego świata do współpracy w walce o trwały pokój.

Równocześnie odbywają się w stolicach i większych miastach wszystkich państw zaprzyjaźnionych uroczyste obchody i akademie, na których górnie hasło solidarności i braterstwa z narodami Związku Radzieckiego.

MOSKWA (PAP) W dzień rocznicy w Moskwie, Stalingradzie, Rostowie, Mińsku, Kijowie i w szeregu innych miast oddane będą do użytku setki nowych bloków mieszkaniowych do których wprowadza się dziesiątki tysięcy rodzin robotniczych i pracowniczych. Wśród szeregów nowych teatrów, które otwarte zostaną w dniu 7 listopada, wymienić należy Wielki Teatr Ludowy w Taszkencie na 4000 miejsc.

Dziś w 32 punktach stolicy radzieckiej demonstrowane będą pod gołym niebem najnowsze filmy. 54 orkiestry i szereg zespołów jazzowych przegrywają już od wczoraj do tańca na placach i ulicach Moskwy podczas

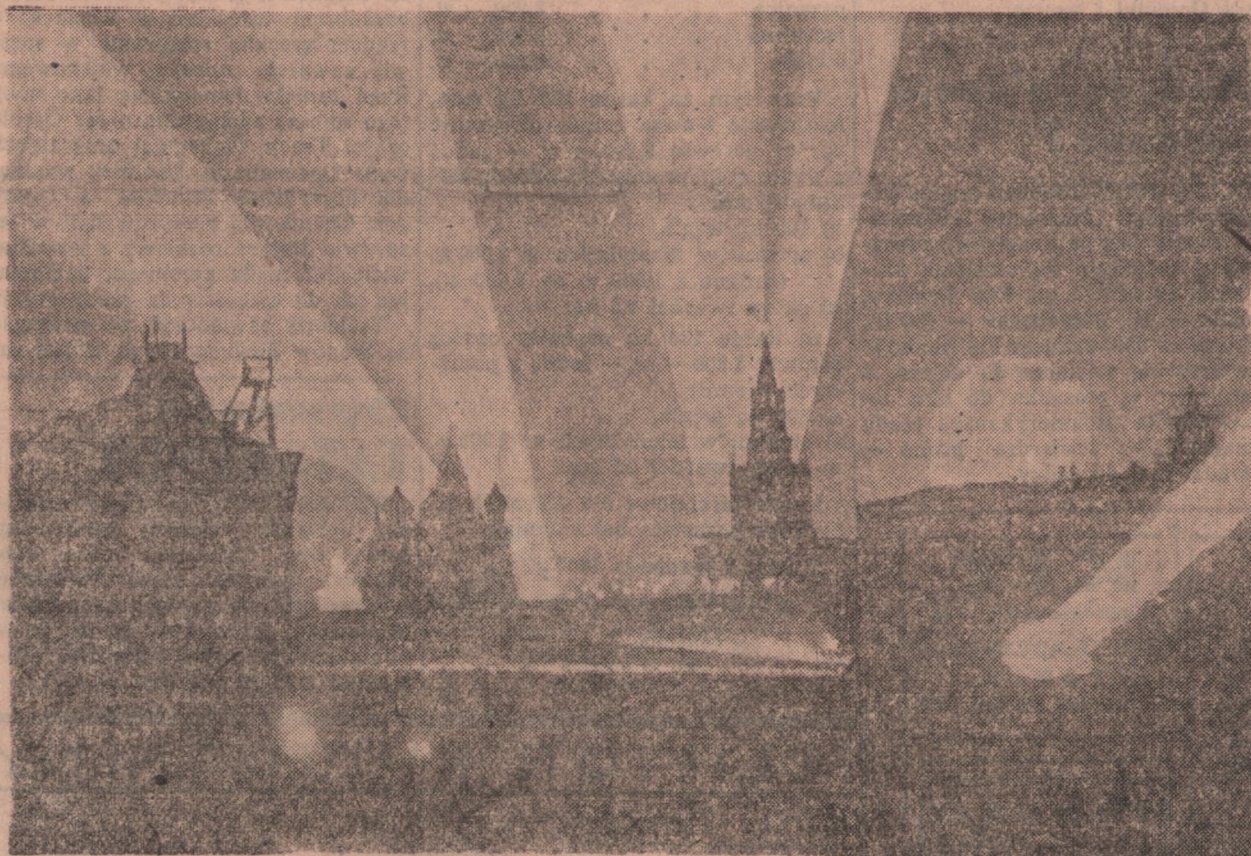
Dziś zagrzmie historyczna salwa z krążownika „Aurora” — Telegramy gratulacyjne z całego świata — Uroczyste akademie w stolicach krajów zaprzyjaźnionych — Delegacja polska w stolicy ZSRR

zabaw ludowych. W 20 teatrach moskiewskich odbędą się specjalne przedstawienia dla żołnierzy, którzy wezmą udział w wielkiej defiladzie na Placu Czerwonym.

Do Moskwy przybyły specjalnymi samolotami delegacje polskie, które wezmą udział w obchodzie 30-roczni-

cy Rewolucji Październikowej. W skład delegacji partyjnych wchodzi: wicemarszałek Sejmu — Barcikowski, wicemin. Drewnowski i Jabłoński, posłowie: Albrecht, Jędrzychowski, Wachowicz, Baranowski, Groszyński, Ozga-Michalski, wojewoda warszawski — Dura i pułkownik

Loga-Sowiński. Z ramienia związków zawodowych przybyło 7 delegatów z przewodniczącym KCZZ — Witaszewskim na czele. Przybyli również popularni w całej Polsce przodownicy pracy — górnik Pstrowski i włókiennik — Korzeniowski. Przyjechała także 7-osobowa delegacja SOLK.

Iluminacja Czerwonego Placu w Moskwie.

Rezolucja prezydium rady CZECHOSŁOWACKICH ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH

Napięcie polityczne w Czechosłowacji

Czeska partia narodowo-socjalistyczna, czeska partia ludowa i słowacka partia demokratyczna nie chcą dopuścić przedstawicieli związków zawodowych i org. społecznych do obrad Frontu Narodowego

PRAGA (PAP). W związku z podaniem się do dymisji komunistycznych członków Rady Pełnomocników Słowacji i trwającym od kilku dni kryzysem politycznym — zwołał premier Gottwald, posiedzenie ogólnokrajowego Frontu Narodowego Czechów i Słowaków. Na porządku dziennym posiedzenia znajdowały się sprawy, dotyczące obecnej sytuacji politycznej, gospodarczej i aprowizacyjnej Słowacji. Z uwagi na to, że celem obrad miało być omówienie szeregu istotnych spraw politycznych i gospodarczych, premier Gottwald zaprosił na posiedzenie również reprezentantów organizacji niepodległości-

wych, związków zawodowych i zw. rolników.

Przedstawiciele czeskiej partii narodowo-socjalistycznej, czeskiej partii ludowej i słowackiej partii demokratycznej przeciwstawili się udziałowi delegatów organizacji zawodowych i społecznych w naradach Frontu Narodowego. W związku z tym premier Gottwald odroczył posiedzenie na czas późniejszy.

Prezydium rady naczelnej zw. zawod. Czechosłowacji odbyło wczoraj nadzwyczajne posiedzenie, na którym powzięto rezolucję w sprawie sytuacji na Słowacji. Rezolucja zawiera protest przeciwko stanowisku

czeskiej partii narodowo-socjalistycznej, czeskiej partii ludowej i słowackiej partii demokratycznej, które nie chcą dopuścić przedstawicieli mas pracujących do obrad Frontu Narodowego. Prezydium rady związków zawodowych wyraziło również swe pełne poparcie dla słowackich organizacji robotniczych i zawodowych w ich dążeniu do oczyszczenia Słowacji od elementów reakcyjnych.

PRAGA (obsł. wł.) Według ostatnich wiadomości premier Gottwald otrzymał pełnomocnictwo do podjęcia rokowań o utworzenie nowej Rady Komisarzy dla Słowacji. Ogólna sytuacja polityczna nie uległa dotąd jednak zmianie.

W 30-tą rocznicę Rewolucji Październikowej

Wielkie święto obchodzą dziś liczne narody i ludy ogromnego Związku Radzieckiego. Wielki i radosny to dzień dla tych, którzy 30 lat temu weszli ostatecznie na drogę, która prowadzi największe na globie ziemskim państwo na czołowe miejsce wśród narodów świata, dzięki geniuszowi generalissimusa Józefa Stalina i zwartej postawie całego narodu radzieckiego.

Trudna i mozolna była droga odciecz 30 lat od wiekopomnej Rewolucji Październikowej w 1917 roku. Ciężkie były zwłaszcza pierwsze lata porewolucyjne, kiedy różne wewnętrzne i zagraniczne siły antyradzieckie usiłowały zgnieść nowy, zwycięski, potężny ruch. Nad wyrzą ciężka była przebudowa zacoфанego kraju carskiego. Ołbrzymiego hartu ducha i siły woli wymagało wyrwanie starej, zaniebanej, skorumpowanej Rosji z otchłani ciemnoty i carskiego poddaństwa. Druga wojna światowa, w czasie której potężna Czerwona Armia dokonała cudów waleczności, pokonując największego wroga ludzkości i świata słowiańskiego — Niemców, postawiła Związek Radziecki w rzędzie pierwszych potęg świata. Nikt dziś nie może przekształcać świata bez zgody ZSRR — nikt bez tego wielkiego mocarstwa nie może decydować o losach świata i losach ludzkości.

Drogi od 7 listopada 1917 r. do 7 listopada 1947 r. narody radzieckie nie miały ustanej różni. Przegromny wysiłek przebudowy gospodarczej i społecznej wymagał kolosalnego wysiłku, ołbrzymiego wkładu pracy i największego entuzjazmu. Wymagał wiary w tworzone dzieło milionów, dziesiątek milionów. Nigdy by bez tej wiary i bez tego entuzjazmu nie zdołano w tak krótkim czasie odnieść tyle nienotowanych sukcesów i wygrać tak gigantycznej wojny, jak ostatnia ze światami germańskim i japońskim.

Bohaterstwo narodu radzieckiego nie ogranicza się tylko do czasów wojny. W Związku Radzieckim znajdujemy inny jeszcze typ bohaterstwa — bohaterstwa pracy dla społeczeństwa, pracy pełnej wyrzeczeń, w imię lepszego jutra narodu. Że bohaterstwo to osiągnęło swój cel, tego najlepszymi dowodami są olbrzymie rejonny fabryczne, najnowocześniejsze zakłady przemysłowe i wysoka technika przemysłu radzieckiego obok gruntownej przebudowy ustroju wiejskiego w kierunku intensyfikacji produkcji rolnej.

Święto dzisiejsze sojusznictwo narodu radzieckiego szczególnie bliskie jest i nam Polakom. Tylko dzięki powstaniu tak wielkiej potęgi militarnej, która zrodziła się z potęgi gospodarczej, tylko dzięki największym w historii zwycięstwom oręża radzieckiego — dzięki zdruzgotaniu potwornej hitlerowskiej maszyny wojennej — załapał nad nami znowu dumnie Orzeł Biały. Tylko dzięki braterstwu broni polsko-radzieckiej, tylko dzięki wspólnemu marszowi obu bratnich narodów słowiańskich i wspaniałej strategii ich zwycięskich wodzów, butny Niemiec doznał tak wielkiego upokorzenia, jakim było zatknięcie naszych słowiańskich sztandarów na bramie brandenburskiej w Berlinie.

Sojusz, pisany krwią na polach bitewnych, zdał swój egzamin i zda go również w przyszłości. Tak się układają stosunki w świecie, że sojusz

polsko-radziecki jest pierwszym gwarantem naszej wolności i niepodległości. Jest zarazem gwarantem naszej nowej granicy zachodniej na Odrze i Nysie — podstawą całej naszej polityki zagranicznej. Sojusz ten, to konieczność dziejowa, którą zrozumieć musi, jeśli dotąd nie zrozumiał, każdy logicznie myślący i rozumem kierujący się Polak. Cieszy nas, że zrozumienie to obejmuje coraz szersze kręgi społeczeństwa. Zrozumie tę konieczność jutro i ostatni Polak. Wspólny nadal wróg niemiecki, wróg całej słowiańszczyzny, nakreśla wyraźnie drogę naszej polityki zagranicznej. Ten kierunek naszej polityki wypływa z naszego położenia geograficznego, którego nie zmieni żaden rząd polski, obojętnie z jakich by się składał ugrupowań i ludzi.

Wzmocnienie sojuszu polsko-radzieckiego, usilna praca nad zatarciem zawsze jeszcze pokutujących wzajemnych uprzedzeń oraz zgodna polegająca na wzajemności współpraca obu wielkich narodów słowiańskich na wszystkich odcinkach — oto, co waleń przytoczyć się może do stabilizacji stosunków europejskich i utrwalenia pokoju światowego. Im bardziej zwarta będzie postawa świata słowiańskiego, im większa solidarność narodów, które Opatrzność rozmieściła w naszej części świata, tym większe widoki na lepsze, szczęśliwsze jutro ludzkości. (m).

O czym wszyscy mówią we Wrocławiu? Romantyczna historia z mumią

Zabalsamowane zwłoki córki maharadży na strychu u aptekarza. Każdy nowy ekspedient musiał się modlić przed mumią

WROCLAW (zg). Jak już donosiliśmy, w jednej z kamienic wrocławskich przy pl. Solnym odkryto dobrze zachowaną mumię, stojącą w oszklonej gablotce. Odkrycie to wywołało duże poruszenie w mieście.

Obecnie dorzucono garść szczegółów wyświetlających tajemnicę mumii wrocławskiej. Podobno była ona własnością właściciela apteki, który posiadał swój skład apteczny w tej samej kamienicy na parterze. Mumia umieszczona została na strychu. Był zwyczaj, że każdy nowy pracownik apteczny musiał przed przystąpieniem do pracy pomodlić się przed mumią. Mumia ubrana była w wspaniałe szaty jedwabne, ozdobione drogocennymi kamieniami. Oczywiście i szaty i kamienie padły pastwą szabru.

Pochodzenie mumii pracownicy apteki wyświetlają w ten sposób: podobno bogaty aptekarz wrocławski po ukończeniu studiów wyjechał do Indii. Pewnego dnia wezwano go do ciężko chorej córki maharadży. Aptekarz córkę wyleczył, poczem, jak to zwykle bywa w romansach, na-

wiązała się między nimi miłość. Aptekarz zdobył się na wyczyn romantyczny i porwał ze sobą maharadżównę do Wrocławia, gdzie ta jednak zmarła. Dalszy ciąg łatwo sobie do-

śpiewać: zrozpaczony aptekarz zabalsamował zwłoki i umieścił mumię w swoim domu, aby codziennie na nią spoglądać.

Mumia została obecnie oddana w powołane ręce uczonych wrocławskich, którzy zbadają jej pochodzenie i wiek. Stanie się ona teraz maszką wrocławskiej nauki.

Dnia 5. XI. br. zaszła w Panu po długich i ciężkich cierpieniach przeżywa 3 lat 31 mój jedyny, naukochofny syn, nasz najdroższy, całym sercem oddany brat...
Czesław Baumgart
były więzień obozu stutthof.
Straciłm nasz najdroższy skarbi
W nieutulonym smutku pograżone
matka i siostry.
Pogrzeb odbędzie się dnia 8 bm o godz. 10.30 w Gostywinie.
Osobnych awizowań nie wysyła się.
Gostywin, pow. Tuchola, dn. 6. XI. 47 r.

Przemówienie min. MOŁOTOWA na wie'kim wiecu w MOSKWIE

MOSKWA (obsł. wł.). Min. Mołotow przemawiał w przeddzień rocznicy Rewolucji Październikowej na wielkim wiecu w Moskwie. Rocznicę ta — oświadczył — ma wielkie znaczenie nie tylko dla krajów zaprzyjaźnionych ze Zw. Radzieckim, ale i dla krajów kapitalistycznych, gdzie narody dopatrują się w 30-leciu istnienia państwa sowieckiego zapowiedzi własnego wyzwolenia. W Stanach Zjedn. mówił dalej Mołotow — zapanaował nowy kierunek religijny. Jest to wiara w tajemnicę bomby atomowej. Tymczasem tajemnica ta od dawna już nie jest tajemnicą.

Dziś odbędzie się na Placu Czerwonym w Moskwie defilada wojsk garnizonu moskiewskiego. Defiladę odbierze marsz. Bułganin, a poprowadzi marsz Marekrow.

Wśród depesz gratulacyjnych, które napłynęły do Moskwy, znajdują

się liczne depesze od czołowych osobistości polskich, a mianowicie prezydenta Bieruta, premiera Cyrankiewicza, marszałka Roli-Zymierskiego, min. Modzelewskiego, wicepremiera Gomułki i innych.

Przed dewaluacją — franka?

PARYŻ (PAP). Zdaniem organu komunistycznego „Humanite”, dewaluacja franka jest w praktyce zdecydowana. Oczekuje się ustalenia kursu funta szterlinga na 1000 franków, zamiast — jak dotychczas — 400 fr., a dolara na 350, zamiast 119 franków. Funt traci w stosunku do dolara, a frank traci w stosunku do obu dewiz. Polityka proamerykańska rządu Ramadiera — stwierdza pismo — prowadzi kraj do nędzy.

KOMUNIKAT
Fundusz Apropowizacyjny — Oddział w Toruniu podaje do wiadomości aparatowi handlowemu skupu zboża dla F. A. i wszystkim rolnikom województwa pomorskiego, że z dniem ukazania się niniejszego komunikatu w prasie województwa pomorskiego obowiązują zmienione ceny na zboże dostarczone do F. A., a mianowicie:

ceny dla rolników:

żyto	2.200,— zł.
pszenica	3.300,— zł.
jęczmień	2.200,— zł.
owies	2.200,— zł.

Poza tym za każde 100 kg żyta, jęczmienia i owsa rolnik otrzymuje oprócz gotówki 2.200,— zł — jedną z poniższych premii (po cenach minimalnych):

- a) 100 kg węgla,
  - b) artykułów tekstylnych za 2.000 zł (zmiana z 1.000 zł na 2.000 zł),
  - c) skóry twardej 0,5 kg;
- za każde 100 kg pszenicy oprócz gotówki 3.300,— zł — jedną z poniższych premii:
- a) 200 kg węgla,
  - b) artykułów tekstylnych za 2.000 zł,
  - c) skóry twardej 0,5 kg.

Marże zarobkowe dla aparatu handlowego pozostają bez zmian.

Toruń, 5 listopada 1947 r.
FUNDUSZ APROWIZACYJNY
Oddział w Toruniu.
(L. Mackiewicz)
Dyrektor.
01417)

Turcja i Grecja prowadzą tajne rozmowy

w sprawie zawarcia sojuszu wojskowego

RZYM (PAP). Grecka demokratyczna agencja prasowa donosi z Aten, że pod patronatem amerykańskiej misji wojskowej toczą się pomiędzy ambasadorami tureckim w Atenach, a rządem greckim rokowania w sprawie zawarcia sojuszu wojskowego. Rząd turecki domaga się jako ceny tego sojuszu odstąpienia przez Grecję części Tracji zachodniej oraz trzech wysp Dodekanazu. Osobisty wysłannik prezydenta Trumana w Grecji gen. Chamberlin przeprowadził w tej sprawie dłuższe rozmowy z przedstawicielem rządu greckiego, nakłaniając ich do ustępstw na rzecz Turcji. Tsaldaris oświadczył po powrocie ze Stanów Zjednoczonych, iż jest za-

dowolony z rozmów przeprowadzonych z rządem amerykańskim. „Stany Zjednoczone — powiedział Tsaldaris — przywiązują zasadniczą wagę do kwestii greckiej. Rząd amerykański obiecał dostarczyć Grecji materiału wojennego a przede wszystkim nadesłać wkrótce pewną ilość baterii artylerii lekkiej, specjalnie przystosowanej do walk w terenach górzystych.

ZAST. MINISTRÓW spraw zagranicznych wielkiej czwórki rozpoczęli obrady

LONDYN (PAP). Wczoraj rozpoczęła się w Londynie konferencja zastępców ministrów spraw zagranicznych czterech mocarstw, poświęcona zagadnieniom niemieckim. Na porządku dziennym obrad znajdują się trzy punkty: 1) Procedura przygotowania traktatu pokojowego z Niemcami 2) Przyszły ustrój polityczny Niemiec 3) Odszkodowania za zniszczenia doznane przez Narody Zjednoczone na skutek akcji hitlerowskich.

Dymisja TATARESCU

BUKARESZT. Parlament rumuński uchwalił wczoraj ministrowi spraw zagran. Tatarescu votum nieufności, wskutek czego Tatarescu zrezygnował ze swego stanowiska. Ministrowi zarzuca się m. in., że w ministerstwie swym tolerował osobistości wrogie państwu.

Uwaga!
Spółdzielnia Pracowników Mi. jskich
z odpowied. talonami udziałami w Byd. os. oz
Zawład. mi. Członkowi,
że z dniem 5 XI br. rozpoczyna dwu tygodniową wyprzedaż towarów włókienniczych
po cenach szacunkowych o 30% niezależnie od niższych m. p. nad. terniki. Sprzedaż towarów włókienniczych prowadzi sklepy:
1) ul. Długa 61 2) ul. Pomorska 60.

KIT
szklarski i a
Jan Kapczyński
TORUŃ
Lazienna 29 tel. 338

VAPURO
opuszcza Polskę
udaje się do Ameryki!
Przed opuszczeniem Państwa Polskiego — światowej sławy jasnovidz psychografolog B. Vapuro przeprowadza seanse jeszcze krótki czas. Zatem jeżeli chcesz skorzystać z fenomenalnych trafnych przepowiedni — nadeślij charakter pisma, datę urodzenia, 100 złotych na koszty. Pytań nie stawiać. Analizy — horoskopy metodą grupową — płatne. Tysiące podziękowań. Adresować: B. Vapuro, Katowice, Skrzynka poczt. 376 01326

GORCZYCE
KUPUJĘ
Fabryka Musztardy
A. PILIŃSKI
Bydgoszcz, ul. Długa 2
Tel. 1321 1423

Uwaga!
Kole łowieckie i myśliwi.
Kupuje każda ilość dziczyzny, płacę dobre ceny. W Zarzyck. Gdynia
Hale Targowe
Telefon 747-27

Dom Żelaza i Naczyń „Merkury“
Siołka z o. o.
Jazany hurtownik przez Centr. Handl. Przem. Metal. Biuro Sprzedaży i Składy 01399
Gdańsk, Straganarska 26/27 tel. 319-09
ZAWIADAMIA, że obaj: generalne przedstawicielstwo na teren R. P.
diamentów do cięcia szkła
produkowanych w pierwszorzędnym wykonaniu przez Wtw. Przetw. dów Kreslarsko-Pisarskich i Szklarskich. Oferty na żądanie. Dostawa ze składow. natychmiast.

OGŁOSZENIE
4 plece katłowe wym. 4 x 24 x 7 kaffi i framugami (głównie — dostarczeniem całego materiału na do postawienia na terenie r. i. N. G. W. w Bydgoszczy.
Oferty złożyć do dnia 12. XI. 47 w Państwowym Instytucie Naukowym Gospodarczym w Bydgoszczy, ul. Weysenhofa 11 pok. 21. 01419

Gielda zbożowo-towarowa w Bydgoszczy
ul. Śniadeckich 1 (Tel. 31-13)
Kupi: wagi holenderska 1/4 ltr i 1 ltr., piecyk do stwierdzenia wilgotności z przynależnościami (piecyk Szopera),
sita wszelkiego rodzaju, próbobierze, termometry, nożyce do jęczmienia, wagi skrobiowa, kielkownik. 1432

FELIETON KULTURALNY

Marian Turwid

Drogi plastyki radzieckiej

Chudożnik — to było bodaj jedno z pierwszych słów rosyjskich jakich mnie nauczyła, przeganiająca Niemców z Polski, Armia Czerwona. Dwaj jej przedstawiciele — w zapale ścigania ukrywających się hitlerowców — wtargnęli aż do mego kąta, który mi w latach okupacji służył za pracownię, mieszkanie i kryjówkę. Wtargnęli, oczywiście, bez pukania — a miny mieli bardzo srogie. Nie tylko miny, ale i czapy i kożuchy, boć na świecie był luty i broń groźnie skierowaną w moją stronę. Na moje odezwanie się po polsku złągodniary im miny i bojowa postawa — a na widok moich sztalug — pojawił się na ich marsowych obliczach uśmiech nieomal przyjazny.

— To wy, — chudożnik? — zapytał mnie po rosyjsku.

— Chudożnik? — powtarzałem w kłopotany, nie wiedząc zgoła co to słowo oznacza, — a mozem i chudożnik boć po prawdzie chudy jestem bardzo a i dookoła mnie — po sześćdziesięciu przymusowych robotach u niemieckiego majstra — wielce jest także chudo.

Ale dalsze zainteresowania moich gości okazywane memu warsztatuowi

i moim pracom orientowały mnie, że to nie tyle o moją chudą personę tu idzie, ile o moje „chudożnicze” rzemiosło. Zorientowały mnie zadowolony zarazem. Bo moi dwaj wojownicy objawili wobec prac marszalskich nie tylko umiujące w swej bezpośredniej zaciekawienie ale i — zdumiewający szacunek. Szacunek godny subtelnych miłośników sztuki — a nieoczekiwany zupełnie ze strony reprezentantów surowego i obojętnego rzemiosła. Reprezentantów — dodają — najniższych szarż.

Miałem się jednak już za kilka dni p. z. k. zwrócić do komendy miasta, przekonać, że nie tylko najniżsi ale i wysocy rangę przedstawiciele Czerwonej Armii z taką samą do sztuki odnoszą się powagą i rewerencją. Z rewerencją bodaj czy nie poważniejszą, niż nasi ongi do stojnicy. Zwłaszcza w odniesieniu do plastyki która — jak wiadomo — najoporniej zazwyczaj zyskiwała sobie adherentów. Jeśli więc — zbrojni przedstawiciele społeczeństwa radzieckiego z tak wyraźnym odnoszą się szacunkiem do pracowników pędzla i palety — to — wysnułem sobie wnioszek — nie musi być źle z kulturą plastyczną w Związku Radziec-

kim i — z dorobkiem radzieckich chudożników.

Sprawa tego dorobku niemałe budziła zainteresowanie już na szereg lat przed wojną. Pytano o charakter, poziom i rodzaj sztuki olbrzymiego

J. Szpindel — „Żelazny Potok” (drzeworyt) Wystawy Grafiki Radzieckiej w Polsce.
kraju — o tak odrębnym od innych państw świata ustroju politycznym. Teatr film balet muzyka, literatura — dawały odpowiedzi stosunkowo częste — i zawsze niemal frapujące. Plastyka natomiast prezentowała swój dorobek niezwykle rzadko. Dwie wystawy sztuki radzieckiej na cały okres międzywojenny — dać mogły pogląd tylko bardzo fragmentaryczny, zupełnie niewystarczający. Tym bar-

USTRÓJ ZSRR

60 narodów, grup narodowych i narodowości 16 republik związkowych — Republiki i obwody autonomiczne oraz okręgi narodowe

Warszawa, w listopadzie Związek Radziecki jest największym na świecie krajem o jednolitym terytorium. Jest to kraj, którego powierzchnia wynosi przeszło 22 miliony km. kw. Ciągnie się on z północy na południe na przeszło 4.500 km, a z zachodu na wschód prawie na 11.000 km. Jest on dwa i pół raza większy od Stanów Zjednoczonych i 45-krotnie większy od Niemiec.

Na tym ogromnym terytorium mieszka około 60 nar. 15w, grup narodowych i narodowości.

W roku 1936, w chwili przyjęcia konstytucji stalinowskiej, w skład Związku Radzieckiego wchodziło 11 republik. Obecnie ZSRR jednoczy 16 republik związkowych: Federację Rosyjską, republiki: Ukraińską, Białoruską, Uzbeką, Kazachską, Gruzińską, Azerbejdżancką, Litewską, Mołdawską, Łotewską, Kirgiską, Tadżycką, Armeńską, Turkmeneńską, Estońską i Karelofińską.

Wszystkie republiki związkowe są równoprawne. Żadna z nich nie posiada szczególnych praw lub przywilejów. Federacja Rosyjska, największa republika związkowa, liczy przeszło 100 milionów ludności i wybiera do Rady Narodowości — jednej z Izby Rady Najwyższej ZSRR — tylu delegatów, ile każda inna republika związkowa.

Każda republika związkowa, wchodząca w skład ZSRR, posiada własną konstytucję, uwzględniającą szczególne cechy republiki, i opracowaną w całości zgodną z konstytucją ZSRR. Posiada ona własny wyższy organ władzy państwowej — Radę

Najwyższą — i własny rząd — Radę Ministrów.

Związkowe republiki radzieckie posiadają własne terytorium, które nie może być zmienione bez zgody republiki. Posiadają także własne obywatelstwo. Jednocześnie każdy obywatel republiki związkowej jest również obywatelem ZSRR. Podczas wojny do Konstytucji ZSRR wniesiono zmiany, które zapewniły republikom związkowym prawo utrzymywania bezpośrednich stosunków z państwami obcymi, zawierania z nimi umów, wysyłania i przyjmowania przedstawicieli dyplomatycznych i konsularnych. Republiki uzyskały

możność posiadania własnych formacji wojskowych.

W skład niektórych radzieckich państw związkowych wchodzi republiki autonomiczne, obwody autonomiczne, a w Federacji Rosyjskiej prócz tego okręgi narodowe. Tak więc w skład Federacji Rosyjskiej wchodzi 12 republik autonomicznych, 6 obwodów autonomicznych i 10 okręgów narodowych. W skład Republiki Azerbejdżanckiej — jedna republika autonomiczna i jeden obwód autonomiczny. Do Republiki Kirgiskiej — 2 republiki autonomiczne i 1 obwód autonomiczny. Do Republiki

ZSRR a niepodległość POLSKI

Co mówią dokumenty archiwalne?

MOSKWA (PAP). W archiwum instytutu Marksa - Engelsa - Lenina (Imel), gdzie przechowywane są między innymi również oryginały

dekretów, ustaw, rozporządzeń i rozkazów podpisanych przez twórców państwa radzieckiego — Lenina i Stalina — znajdują się także oryginały szeregu historycznych dokumentów, charakteryzujących stosunek partii bolszewickiej oraz powstałej w wyniku rewolucji październikowej władzy radzieckiej do sprawy niepodległości Polski.

Uzbekiej — 1 republika autonomiczna i do Tadżyckiej — 1 obwód autonomiczny. Są to organizmy narodowo-państwowe narodów, tworzących w republice związkowej mniejszość ludności, lecz zamieszkujących zwartą masę i odróżniających się swymi cechami narodowymi. Każdy z tych organizmów państwowych posiada swą własną reprezentację bezpośrednio w Radzie Najwyższej ZSRR.

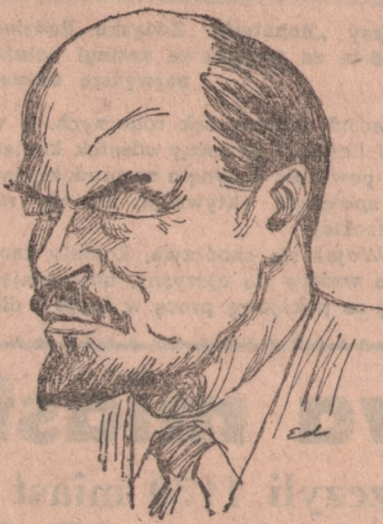
Jakże to inaczej, niż w Rosji carskiej, którą Lenin nazwał „wzięciem narodów”. Zwłaszcza narodowości nierosyjskie carat utrzymywał w stanie zacofania i traktował je jak ludy kolonialne.

W Imel przechowywany jest m. in. oryginał dekretu rady komisarzy ludowych z 29. 8. 1918 r. w sprawie anulowania umów, zawartych przez rząd carskiej Rosji z rządami Prus i Austro-Węgier. Paragraf 3 tego dekretu stwierdza, że wszelkie pakt, dotyczące podziału Polski, zostają unieważnione oraz uroczystie proklamuje prawo narodu polskiego do jedności i niepodległości. Dekret ten podpisany jest przez Lenina.

W archiwum przechowywany jest oryginał dekretu Rady Komisarzy Ludowych z dnia 19 stycznia 1918 r. „w sprawie ochrony zabytków historycznych i kulturalnych, należących do narodu polskiego”, podpisany przez Lenina, Stalina i Łunaczarskiego, ówczesnego komisarza oświaty. W aktach Imel znajduje się również oryginał postanowienia ludowego komisariatu oświaty z 20 czerwca 1918 r., podpisanego przez Łunaczarskiego „w sprawie zwrotu ludowi polskiemu dóbr kulturalnych, artystycznych, naukowych i historycznych, wywiezionych z Polski”.

Zarówno wymienione dekrety jak i szereg innych są wymownym świadectwem bratniego stosunku Rosji radzieckiej do narodu polskiego oraz dowodzą, iż rząd radziecki nie tylko walczył o uznanie prawa narodu polskiego do niepodległości, lecz również, że stale zmierzał do naprawienia krzywd, wyrządzonych Polsce przez carat oraz zaborców austriacko-niemieckich.

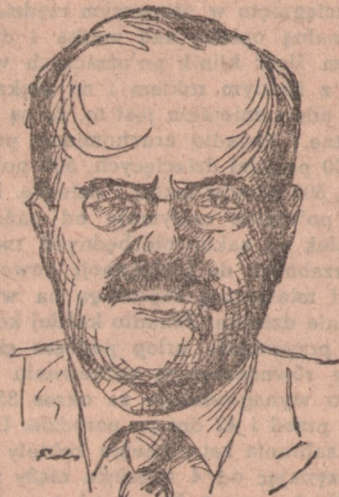
WIELCY LUDZIE ZSRR

Lenin

Stalin

Mołotow

Bułganin

Rokossowski

SzwerNIK

Kalinin

Żukow

dzie, że między pierwszym a drugim pokazem — nader znamienne zaobserwować można było różnice. Gdy w pierwszych latach — plastyka radziecka — idąc po linii analogii między postępową a polityką dawała przewagę skrajnemu modernizmowi — to w okresie późniejszym — skrajne nowatorstwo ustąpiło miejsca formom raczej tradycyjnym i realizmowi.

Między jedną a drugą ekspozycją znalazło się głośne oświadczenie Lenina, który stwierdził wręcz, że nie ma potrzeby burzyć w sztuce dzisiejszej wartości sztuki dawnej. Okazało się bowiem, że abstrakcyjne przeobrażenia formy plastyki modernistycznej nie znalazły, bo znaleźć nie mogły, żadnego oddźwięku w nieprzygotowanych masach konsumentów sztuki. W ślad więc za wołaniem o sztukę dla mas — poszły zamówienia państwowe narzucające artyście temat. A w ślad za tymi faktami zapanało na Zachodzie przekonanie, że dla sztuki w Związku Radzieckim nadeszła ostatnia godzina. Bowiem narzucenie artyście tematu skrepiło jego swobodę twórczą, obniży fatalnie poziom jego wysiłku i wplynie ostatecznie hamując na dalszy rozwój jego sztuki.

Takie stawiając prognozy zapomniano, o czym uczy dzieje sztuki, że mianowicie wielka liczba arcydzieł powstanie swe zawdzięcza właśnie zamówieniom bardzo konkretnie o-

kreślonym przez mecenasów. Zapominano, że nie narzucenie tematu szkodzi artyście, ale narzucenie mu formy artystycznej. Trzecia Rzesza narzucając artyście i to narzucając brutalnie — formę artystyczną, spowodowała katastrofalny wręcz upadek sztuki niemieckiej. A jak potoczyły się losy sztuki radzieckiej? Przez siedem lat nie wiedzieliśmy

Wystawy Grafiki Radzieckiej w Polsce. G. Sachnowska — „Terrorystka”

warsztaty pracy i niszczyć dorobek twórców. Inter arma silent Musae. Czy rzeczywiście milczały i — czy, co gorsza, nie umilkły na zawsze?

Pierwsi radzieccy zbrojni goście w mej pracowni, którzy nauczyli mnie słowa „chudożnik” niewiele umieli mi opowiedzieć o chudożnikach swej rozległej ojczyzny. Nie mieli zresztą na to czasu, bo bardzo im było śpieszno do jak najrychlejszego zdobycia Berlina. Trzeba więc było poczekać, aż umilknie „arma”, aż się uciszą katusze i głos zabiorą znowu Muzy. Nie trzeba było już, na szczęście, czekać aż nazbyt długo. Już bowiem w lipcu ubiegłego roku zaprezentowała się nam w warszawskim Muzeum Narodowym — grafika radziecka. Zaprezentowała się — wybitnie. Mimo, że radykalny modernizm ustąpił szeroko pola umiarkowanemu realizmowi, to przecież obawy o zahamowanie rozwoju i obniżenie poziomu okazały się całkowicie pienne. Poprzez głęboki szacunek dla rzemiosła i poprzez autentyczność przeżycia — poszła plastyka radziecka, swoimi własnymi drogami do tego samego celu, do którego coraz wyraźniej zmierzają wysiłki artystów całego świata — do człowieka.

Chudożnik radziecki nie przegrał więc wojny. Nie przegrał jej tak samo — jak jego zbrojny towarzyszy. Mimo, że walczył na innym froncie i nie o Berlin, tylko o własną oryginalną formę artystyczną.

Awans społeczny w ZSRR

Robotnicy i chłopci ministrami, uczonymi, dyrektorami fabryk i generałami

Z jakich warstw narodu rekrutuje się współczesna inteligencja radziecka? — Na powyższe pytanie daje odpowiedź ankieta wśród radzieckich uczonych, działaczy społecznych, kierowników przedsiębiorstw przemysłowych, artystów i wybitnych wojskowych.

Znany poeta radziecki M. Issakowski jest synem chłopca ze Smoleńszczyzny. Z rodziny biednych chłopów pochodzi również naczelny dowódca radzieckich sił powietrznych, bohater ZSRR, marszałek lotnictwa Konstanty Wierszynieł.

Bohater obrony Sewastopola, dowódca floty czarnomorskiej, admirał Oktibrski był — jak wynika z ankiety — pastuchem. Znany dowódca floty północnej w czasie ostatniej wojny, obrońca Murmańska i komunikacji morskich łączących ZSRR z Wielką Brytanią i Ameryką, admirał Gohówko, obecny szef sztabu głównego radzieckich sił morskich, jest synem wiejskiego felczera.

Dyrektor potężnych zakładów metalowych w Kuźniecku — Bielán również pochodzi z biednej rodziny chłopskiej. Piotr Kriwonos, odzna-

czony tytułem bohatera pracy socjalistycznej, obecny dyrektor generalny kolei donieckich, jest synem cieśli i do niedawna sam był maszynistą kolejowym. B. minister Lichaczow rozpoczął swoją karierę jako zsofer.

Ciekawe są również biografie kierowników górnictwa radzieckiego. Tak naprzykład kierownik trustu „Snieżnian Antracyt” Iwan Tkaczenko, dyrektor kombinatu „Rostowu-gel” Kartaszow oraz kierownik trustu „Nieswietaj Antracyt” Stadniczenko — to górnicy z działa i prądziada.

Z ludu pochodzą działacze państwowi, uczeni oraz inteligencja wszystkich narodowości ZSRR.

Delegacja niemiecka na uroczystościach w Moskwie

BERLIN (PAP). Na uroczystościach związanych z 30 rocznicą Rewolucji Październikowej, są obecne w Moskwie również delegacje niemieckich związków zawodowych z Berlina i radzieckiej strefy okupacyjnej. Zaproszenie wysłała Rada Naczelna radzieckich związków zawodowych.

Podczas wojny i w czasie pokoju dzielna kobieta radziecka stoi jako pełnoprawny człowiek u boku mężczyzny

Nigdzie chyba na całym świecie równouprawnienie kobiety nie znalazło tak pełnego zastosowania jak w

Pracowniczka telegrafów przy codziennej pracy wymagającej silnych nerwów.

Związku Radzieckim. Tego zażądała od kobiet rewolucja i tego wymagała od niej ostatnia wojna, prowadzona

Pokaz wyprodukowanych w kraju modeli dla świata pracy, a więc skromnych i praktycznych.

z najbardziej zajadłym najeźdźcą. Kobieta radziecka przeszła dwukrotnie próbę ogniową, z której wyszła zwy-

cięsko, zdobywając sobie należne jej z racji pracy i ustaw miejsce w życiu społecznym, politycznym i gospodarczym kraju.

Emancypacji kobiety radzieckiej nie powstrzymała wojna, przeciwnie, przyczyniła się do szybszego przyspieszenia procesu ewolucji kobiety — człowieka.

Nie będziemy dzisiaj wymieniać nazwisk kobiet radzieckich, które w czasie wojny zdobyły najwyższe uznanie od naczelnych władz wojskowych, czy to za walkę partyzancką, czy za pracę w fabryce broni, na froncie, czy laboratorium. Nigdzie jej nie zabrakło, nigdzie nie zawodziła pokładanych nadziei i zaufania.

Konstytucja Związku Radzieckiego po Rewolucji Październikowej zagwarantowała kobiecie radzieckiej prawo głosu i pełną równouprawnienie, a więc równą pracę i pracę z mężczyzną. Tak samo po Rewolucji Październikowej zaczęto wydawać ustawy, zmierzające do zreformowania rodziny. Rozciągnięto w pierwszym rządzie racjonalną opiekę nad matką i dzieckiem. Ilość klinik położniczych wzrasta z każdym rokiem i największym ich udogodnieniem jest to, że są bezpłatne. Ponadto uruchomiono ponad 5.000 poradni dziecięcych, 500 poliklinik, 500 domów matki i dziecka. Każda położnica otrzymuje od państwa zasiłek na zakup niezbędnych rzeczy potrzebnych do pielęgnacji noworodka i miesięczną zapomogę na wyżywienie dziecka. Ponadto każdej kobiecie przysługuje urlop podczas ciąży, przy równoczesnym zachowaniu pełnego wynagrodzenia za okres 35-ciu dni przed i 42 dni po porodzie. Ustawa zabrania zatrudnienia kobiety rozpoczynając od 4 miesiąca ciąży przy ciężkich pracach fizycznych i przy za-

trudnieniu w godzinach nadliczbowych.

Matki obdarzone licznym potomstwem otrzymują od państwa zasiłki

Znakomita uczona radziecka, 70 letnia Maria Pietrowa. Znana jest m. in. jej praca o wpływie bromu na wyższą działalność systemu nerwowego. W pracy tej M. Pietrowa uogólniła wyniki wieloletnich doświadczeń nad wpływem, jaki wywiera bromek sodu na wzmoczenie procesów w korze mózgowej, m. in. na stan snu oraz hipnozy. Sposób leczenia tzw. „mikrobem“, oparty jest całkowicie na badaniach M. Pietrowej.

pieniężne. Dużym szacunkiem i czcią otacza się kobiety — matki obdarzone licznym potomstwem. Kobiety te, nazwane mianem „Matki — bohaterki“, odznacza się, w zależności od ilości dzieci orderem „Sława Macierzyńska“ lub medalem „Matka — bohaterka“.

Wykonanie planów pięcioletnich, które wywołało poważne zmiany w gospodarczych podstawach życia radzieckiego, wciągając do udziału w

Trzy „Bohaterki Związku Radzieckiego“ w chwili po wyjściu z Kremļa, gdzie za wyjątkowe zasługi położone w walkach z Niemcami, otrzymały najwyższe odznaczenie sowieckie.

pracach miliony rąk roboczych, a w tej liczbie i poważny odsetek kobiet, — poważnie wpłynęło na produkcyjną i społeczną aktywność kobiety radzieckiej.

Wojna się skończyła, kobiety znowu wróciły do ojczyzny, nastawiając się na pokojową pracę w kraju i dla

kraju. Ponieważ przemysł radziecki nastawił się także na produkcję pokojową, pracując przede wszystkim na zaspokojenie rynku wewnętrznego, stworzono wzorem innych krajów europejskich w ZSRR własną modę, w której przed kobietą radziecką otwarło się wielkie pole do popisu.

Odbudowa miast ZSRR

Niemcy zniszczyli 1170 miast radzieckich
Nowa technika budowlana — Zasięg budownictwa mieszkaniowego — Miliardowe fundusze

Najeźdźca niemiecki podczas ostatniej wojny w sposób niesłychanie barbarzyński burzył miasta radzieckie. Doszczętnie lub częściowo zniszczonych zostało 1.170 dużych i małych miast radzieckich. „Rosja będzie potrzebowała 25 lat, by odbudować to, cośmy zniszczyli! — oświadczył cynicznie w memorandum do Hitlera niemiecki marszałek Stülpnagel.

Odbudowa miast radzieckich rozpoczęła się jeszcze przed zakończeniem wojny. Naród radziecki nawet w szybkim tempie likwiduje następstwa wojny a ogromne sumy są asygnowane na odbudowę zniszczonych miast. Przy odbudowie miast

pracuje wiele instytucji budowlanych. Specjalne Ministerstwo Budownictwa Mieszkaniowego istnieje np. w Federacji Rosyjskiej, które dysponuje miliardowymi funduszami.

Na rok 1947 pięcioletni plan odbudowy Związku Radzieckiego przewiduje 20,5 miliardów rubli lokat kapitału na odbudowę w rejonach, które uciepiali od okupacji niemieckiej. W tym roku zasięg budownictwa mieszkaniowego został podwojony. W r. 1946 odbudowano, wybudowano na nowo i oddano do użytku ludn. 6 milionów m kw. powierzchni mieszkaniowej. Ogółem w ciągu pięcioletki rząd radziecki zamierza wydać na budownictwo mieszkaniowe 42,3 miliardów ru-

bli i zapewnić do roku 1945 oddanie do użytku 72,4 milionów m kw. powierzchni mieszkaniowej.

Decret o pięcioletnim planie odbudowy i rozwoju gospodarki w ZSRR w latach 1946 do 1950 głosi: „Wszelkie stronnice rozwinąć dzieło odbudowy i nowego budownictwa miast i wsi i zwiększyć powierzchnię mieszkalną kraju; zorganizować masowe fabryczne standaryzowane budownictwo domów mieszkalnych; udzielić pomocy państwowej robotnikom, chłopom i inteligencji w dziele odbudowy prywatnych domów mieszkalnych“.

W ub. roku grupa architektów opracowała plan generalnej odbudowy Woroneża. Powierzchnia miasta zwiększy się w porównaniu z powierzchnią przedwojenną o 400 ha. Cztery i półkrotnie zwiększy się obszar parków i zieleńców. W mieście powstaną wspaniałe zespoły architektoniczne domów mieszkalnych i gmachów publicznych. Nowy Woroneż, strasznie zniszczony w czasie działań wojennych będzie piękniejszy i wspanialszy, aniżeli przed wojną. Tak samo odbudowuje się historyczny Psków, Nowgorod i Smoleńsk.

Znowu życie tętni w Stalingradzie i ożyły także ciężko doświadczone miasta portowe nad morzem Czarnym — Odessa i Sewastopol. Pełnym życiem żyje znowu piękny Leningrad. Odbudowane tam zostały zburzone zakłady przemysłowe i fabryki, fontanny, pałace i budoje się także kolej podziemna na wzór wspaniałego metra moskiewskiego.

Tak to w całym kraju radzieckim powstają z ruin zburzone miasta, a wszędzie w oczy rzuca się gesta sieć rusztowań. Budowniczość radziecką torują nowe drogi w technice budowlanej i wynajdują nowe metody zwiększenia wydajności pracy. Wielką rolę w odbudowie miast radzieckich odgrywa inicjatywa narodu oraz pomoc budownictwu ze strony ludności. Zwłaszcza w ostatnim okresie, w obliczu 30-tej rocznicy Rewolucji Październikowej, szeroko rozwinięto się ogólnokrajowe współzawodnictwo, a w dniu dzisiejszym oddane będą do użytku nowe komfortowe gmachy, mieszkania, pałace kultury, kluby, teatry i szkoły.

Rewelacyjne listy Lwa Tolstoja

MOSKWA (AT). Jak informuje prasa radziecka, najbliższy numer „Kroniki“ Państwowego Muzeum Literackiego przyniesie wiele materiału o życiu i twórczości Lwa Tolstoja. Rewelacją będzie druk 75 nieopublikowanych dotychczas listów wielkiego pisarza oraz 100 listów o Tolstoju, pisanych przez jego krewnych, przyjaciół, znajomych, krytyków i czytelników, jego żonę Zofię, siostrę Marię W. Czortkową, I. M. Czajkowskiego, I. Gorbunowa i innych.

Nowy numer „Kroniki“ wzbudzi niewątpliwie zainteresowanie wśród entuzjastów twórczości wielkiego pisarza rosyjskiego.

kawości, usiłując przyrzucić się „czernym“, aż go porazi nieprzyjacielska kula. Jeżeli — na śmierć, wyciągnie się taki szesnastoletni „wojak“, i za nic nie dasz mu jego króciutkich szesnastu lat. Leży takie duże dziecko z chłopięcą dużymi rękami, z odstającymi uszami i zaczątkiem grydki na cienkiej, niemieckiej szyi. Odwiozła go na rodzinny chutor pochować na mogilkach, gdzie jego dziadowie i pradziadowie spróchnieli, spotkała go matka, załamała ręce i długo będzie zawodzić po nieboszczyku, rwać z siebie głowę kosmyki włosów. A potem, gdy pogrzebią i zaschnie glina na mogilce, zacznie postarzała, przysłana do ziemi macierzyńskim nieukończonym bólem, chodzić do cerkwi, dawać na wspominki po swoim „zabitym Waniuszce“ albo „Siemiuszce“.

Zdarza się i tak, że nie na śmierć ukąsi kula, jakiegoś Waniuszka albo Siemiuszka, — wtedy dopiero pozna on bezlitosną srogość wojny. Zadręga mu pospane ciemnym puchem usta, wykrzywi się... krzyknie „wojak“ zajęczym, do dziecięcego podobnym krzykiem: „Matusiu moja rodzona!“ — i drobne lzy spłyną mu się z oczu. Będzie trząść go sanitarna bryczka po bezdrożach, jątrzyć rane. Będzie wywały secynny felcer obmywać nacięcie od kuli lub odłamka pocisku i z przesmiechem pocieszać, jak dziecko: „kotka woli, sroko woli, a u Waniuszki się zgoi“. A „wojak“ Waniuszka będzie płakał, prosił się do domu, wołał matki. Ale jeżeli rana

się zgoi i znów dostanie się do soti, to już nauczy się ostatecznie rozumieć wojnę. Tydzień — dwa pobejdzie w szeregu, w bitwach i potyczkach, stwardnieje sercem, a potem, poczekał, będzie stał kiedyś przed wziętym do niewoli czerwonoarmistą i, odstawwszy nogę, spluwając w bok, malpując jakiegoś bydlaka — wachmiestrza, zacznie cedić przez zęby, pytać łamiącym się baskiem:

— No cóż, chłopie, w krew twoją mać, wpadłeś? Ha-a-a! Ziemi ci się zachciało? Równości? Dyć ty pewnikiem, komunista? Przyznaj się gądzie! — i przagnąc pokazać zuchowatość, „kozacką zawadiackość“, podniesie karabin, zabije tego, co żył i śmierć znalazł na dońskiej ziemi, wójując za władzę sowiecką, za komunizm, za to, żeby już nigdy na ziemi nie było wojen.

I gdzieś w Moskiewskiej czy Wiackiej gubernii, w jakimś zatraconym siole wielkiej Rosji Sowieckiej matka czerwonoarmisty, otrzymawszy zawiadomienie o tym, że syn „poległ w walce z białogwardzią o wyzwolenie ludu pracującego od faszma ziemiaństwa i kapitalistów...“ — zalamantuje, zapłaczę... Gorący żal odzieje serce matczyne, łzami spłyną przygłase oczy i co dnia, zawsze, do śmierci wspominać będzie tego, którego niegdyś nosiła w łonie, rozdziła we krwi i babich mękach, który padł z wrażeń ręki, gdzieś tam w niewiadomej Dońszczyźnie...

MICHAŁ SZOŁOCHOW

CICHY DON

(Fragment powieści)

Kozacy przebyli w chutorze dzień, zjedli święcone i, zmieniawszy bielone, zaopatrzeni z domu w sadło, suchary i inny prowiant, przeprawili się na drugą stronę Donu, tłumnie, jak pątnicy (tylko że z karabinami, zamiast posochów), pociągnęli w kierunku Jelańskiej. Ze wzgórze w Tatarskim, z naddońskiej góry odprowadzali ich wzrokiem żony, matki, siostrzycki. Baby beczwały, wycierały zapłakane oczy kofcami chustek na głowę i szalików, smarkały się w podole spodnich kieciek... A na drugiej stronie Donu, za lasem, zatopionym wodą wiosennego przyboru, piaskzystymi wydmami szli kozacy: Chrystonia, Anikuszka, Pantelej Prokofiewicz, Stepan Astachow i inni. Na przykręconych bagnetach karabinów miały się płócienne woreczki z jadem, szły po wietrze smutne, jak zapach cząbry, pieśni stepowe, włóki się ospały rozhovor kozaków... Szli nieweseli, ale zato syci, oprani. Przed świętem żony i matki nagrzały im wody, obmyły przyrosły do ciała brud, wyczeszały lute na krew, wojenne wszy. Czemu by nie żyć w do-

mu, nie kochać się? A tu trzeba iść na spotkanie śmierci... I idą. Młode, po szesnastu—siedemnastu lat parobczaki, świeżo powołani do szeregów powstańczych, kroczą po ciepłym piasku, zrzuciwszy buty i chodaki. Im niewiadomo dlaczego radośnie, między nimi i wesola pogwarcka wybuchnie i pieśń zaciągną łamiącymi się niedojrzałymi głosami. Dla nich wojna — nowość, niby zabawa chłopczyńska. Oni w pierwszych dniach i w poświat kul się wsłuchują, unosząc głowy spod wilgotnej kupki ziemi, przykrywającej okopczyk. „Tatarak zielony!“ — lekceważąco nazywają ich kozacy frontowi, ucząc praktycznie jak ryć okopy, jak strzelać, jak nosić w pochodzie uzbrojenie, jak wybrać najlepszą zasłonę i nawet sztuki wyparzania na ogniu wszy, i owijać nogi onuczkami tak, żeby noga zmeżenia nie czuła i „hulala“ w obuwiu, — uczą niemądry jeszcze młodniak. I tak długo „zieleniak“ patrzy na otaczający go świat wojny zdumionym, ptasim wzrokiem, tak długo unosi głowę i wygląda z okopczyka, płoną z cie-

Ziemia wielkich bogactw

Co kryją ogromne przestrzenie ZSRR?

Powierzchnia ZSRR, kraju naszego potężnego sojusznika, wynosi przeszło 22 miliony km². Kraj ten ciągnie się z północy na południe na przeszło 4.500 km, a z zachodu na wschód prawie ma 11.000 km. Na tym ogromnym terytorium, dwa i pół razy większym od Stanów Zjednoczonych i 45-krotnie większym od Niemiec, mieszka około 60 narodów, grup narodowych i narodowości.

Narody te, waśnione między sobą celową polityką carską, po upadku caratu zespoliły się i utworzyły wielonarodowy Związek Socjalistycznych Republik Rad, którego trwałość była wielokrotnie wypróbowana w ciągu ubiegłych 30 lat. W ZSRR, zbudowanym na zasadach najszerszego demokratyzmu, każdy naród uzyskał możliwość codziennego uczestnictwa w życiu swego kraju i całego Związku Radzieckiego. Równoprawnie obywateli ZSRR, niezależnie od ich narodowości i rasy, we wszystkich dziedzinach jest prawem niezłomnym. Rosjanie i Ukraińcy, Tatarzy i Uzbeki, Ojrot i Nieniec — wszystkie narody i tworzą jednolity, mocno zwarty wspólnotą interesów, bratni zespół pracujących robotników, chłopów i inteligencji.

Żeby wyrobić sąd o gospodarce potężnego ZSRR, należy zdać sobie sprawę z kolosalnych bogactw Związku Radzieckiego. Pierwszą grupę bogactw naturalnych stanowią surowce energetyczne, będące źródłem energii dla przemysłu, transportu i rolnictwa, poruszające motory, turbiny itp. Należą do nich: węgiel, ropa naftowa, łupki bitumiczne, torf i energia wodna.

Pod względem zapasu węgla Związek Radziecki zajmuje w Europie pierwsze, a w świecie drugie miejsce. Za czasów carskich produkcja węgla koncentrowała się prawie wyłącznie w Zagłębiu Doneckim. Pozostałe tereny albo nie były znane, albo też były niewykorzystywane. Przed Rewolucją Październikową zasoby węgla obliczono na 220 miliardów ton. Dziś oblicza się zbadane zapasy węgla na 1.654 miliardów ton! Najbogatszym zagłębiem radzieckim jest Zagłębie Kuznieckie, położone w Syberii środkowej. Po nim idą: Zagłębie Tunguskie, Irkutskie, a dopiero na czwartym miejscu Zagłębie Doneckie. Poza tym węgiel wydobywa się w Kazachstanie, na Uralu, pod Moskwą, nad Peczorą i w innych częściach kraju.

Złóża naftowe (4.679 milionów ton przed wojną), rozciągają się w ZSRR wokół brzegów Morza Kaspijskiego i są trzy razy większe od zapasów posiadanych przez Stany Zjednoczone. Wysokowartościowe gatunki benzyny wyrabiane są z ropy naftowej, pochodzącej ze złóż północno-kaukaskich. Wśród innych złóż wymienić należy przede wszystkim Sachalin i złóża północno-europejskie (Uchta). 10 lat temu odkryto poza tym nowe, potężne tereny naftowe pomiędzy Wolgą a Uralem, w Baszkirii nad Kama, koło miasta Syzran. Produkcja ropy naftowej w Rosji carskiej wynosiła w r. 1913 — 9,2 milionów ton, w roku 1938 Związek Radziecki produkował już około 30 milionów ton.

Łupki bitumiczne, dające po destylacji paliwo płynne, surowiec zupełnie niewykorzystany przed rewolucją, wydobywa się w Karelo-Fińskiej i Estońskiej SRR i na Powołżu. Niezwykle cennym paliwem jest gaz ziemny. W czasie wojny ogromne złoża gazu ziemnego odkryto pod Saratowem i w ciągu krótkiego okresu zbudowano ponad 800 km liczący gazociąg Saratow — Moskwa. Mieszkańcy stolicy ZSRR i wszystkie przedsiębiorstwa państwowe korzystają już z tego niezwykle taniego środka opałowego. Zezwala to na ogromną oszczędność węgla i transportu. Gaz ziemny zawiera bardzo często helum (hel), cenny pierwiastek chemiczny.

Takich złóż torfowych, jak ZSRR, nie posiada żaden kraj na świecie. Torf, chociaż mniej wartościowy jak węgiel, może odgrywać poważną rolę w przemyśle. Większość radzieckich elektrowni w okolicy Moskwy i Leningradu pracuje na torfie, co czyni niezbędnym kosztowny przewóz węgla.

Związek Radziecki jest również w pełni zaopatrzony w źródła energii wodnej, odgrywającej ogromną rolę w wieku elektryczności. Rzeki radzieckie kryją w sobie moc 210 milionów kilowatów. Przewyższa ona pięciokrotnie moc największej elektrowni wodnej w Europie — słynnego Dnieprogesu, który dzwiga się z ruin po zniszczeniach wojennych. Działania wojenne przerwały również budowę elektrowni, potężniejszej sześciokrotnie od Dnieprowskiej, w okolicy Kujbyszewa. Pięcioletni plan przewiduje między innymi budowę nowych 30 elektrowni wodnych.

Podstawę współczesnej kultury materialnej stanowią niewatpliwie metale. Zapasy rudy żelaznej w Związku Radzieckim, łącznie z żelazistymi kwarcytami, wynoszą ponad 250 miliardów ton. (1 miejsce na świecie). Pierwsze miejsce pod względem zapasu rudy zajmuje Zagł. Kierzeńskie (na Krymie), a pierwsze pod względem wydobycia — okolica Krzywego Rogu, na Ukrainie. Bardzo bogaty w rudę jest Ural, gdzie w okolicy słynnego M. Mitogorska występują niezwykłe bogate rudy magnetytowe zawierające 65 proc. żelaza. Ponadto bogate pokłady rudy znajdują się w Syberii, Dalekim Wschodzie i na Kaukazie. Zapasy manganu, którego brak tak dotkliwie odczuwają Stany Zjednoczone i kraje Europy zachodniej, wynoszą w ZSRR ponad 1/3 zapasu światowego. Do najważniejszych zagłębi manganowych należą Czajura i Nikopol. Ostatnio odkryto nowe złoża w Kazachstanie i na Syberii. Złoża miedzi reprezentują około 15 proc. ogólnych zapasów światowych. Miedź wydobywa się w Kazachstanie, na Altaju i na Uralu. Na Uralu wydobywany jest również nikiel. Najważniejszym surowcem dla wyrobów aluminium są boksyty, których największe złoża znajdują się

niedaleko Leningradu. Poza tym na dalekiej północy na półwyspie Kola odkryto niedawno rudy apatytowo-nefelinowe, które okazały się znakomitym surowcem dla wyrobu aluminium. ZSRR jest bogato zaopatrzony w ołów, cynk, rtęć, cynę i w rzadkie metale: wolfram, molibden, wanad i chrom. W roku 1932 w górach Pamiru odkryto bogate złoża uranowe, które są ostatnio bardzo poszukiwane w związku z pracami nad energią atomową. Złoto występuje w ZSRR

przede wszystkim we wschodniej Syberii i na Uralu.

Pod względem zapasów soli Związek Radziecki zajmuje na świecie pierwsze miejsce. Największym ośrodkiem przemysłu solnego w ZSRR jest jezioro Baskuńczak, położone pomiędzy Stalingradem a Astrachaniem. Inne ważne ośrodki tego przemysłu, to Krym, Artemowsk, Ilek i Kazachstan. Odkryte w r. 1925 ogromne złoża soli potasowej w okolicach Solikamska okazały się wielokrotnie większe od złóż strassburskich i alzackich, uznawanych dotąd za największe na świecie. Bardzo bogaty jest również Związek Radziecki w złoża fosforytów, apatytów i nefelinów. Z innych surowców niemetalicznych, występujących w Związku Radzieckim w znacznych ilościach, należy wymienić siarkę, piryty, sól Glauberską, mikię, grafit, azbest, ma-

gnezyt, wosk ziemny, bar, bizmut i wiele innych.

Roślinnych bogactw Związku Radzieckiego nie sposób wyliczyć w tym krótkim przeglądzie. Z kilku najważniejszych surowców roślinnych wymienić należy bawełnę, len i konopie. Piękne wyniki osiągnął Związek Radziecki w produkcji kauczuku syntetycznego i uprawie roślin kauczukonośnych. Uprawa koksagyzu, tautsagyzu i innych roślin kauczukowych, uniezależniła Związek Radziecki od importu. Spośród ważnych surowców roślinnych wymienić należy tytoń (trzęście miejsce na świecie), rośliny oleiste, herbatę itd. Mówiąc o bogactwach naturalnych ZSRR, nie wolno pominąć ogromnego dorobku rolnictwa radzieckiego, które należy do największych producentów zbóż chlebowych, buraków cukrowych, ziemniaków itp. Obszar lasów w ZSRR wynosi ok. 1 miliarda ha, co stanowi 1/3 ogólnego masywu leśnego na świecie. Jeśli chodzi o lasy świerkowe, które w światowym przemysle i handlu odgrywają największe znaczenie, to udział Związku Radzieckiego wynosi 44 proc.

Ten krótki przegląd bogactw naturalnych, służących całkowicie potrzebom państwa i społeczeństwa, obrazuje potęgę Związku Radzieckiego i wywodzi ogromne znaczenie, jakie dla gospodarki Polski ma fakt nawiązania ścisłych stosunków z naszym wschodnim sąsiadem.

Ciekawostki ZSRR

Zbiór słowiańskich pieśni i legend przygotowany do druku wydawnictwo państwowe ZSRR. W pierwszym tomie poezji ukażą się poezje narodu rosyjskiego, pieśni i legendy Słowian Wschodnich — Ukraińców i Białorusinów, Słowian południowych Serbów, Chorwatów, Słowenów, Macedończyków i Bułgarów i w końcu Słowian zachodnich-Polaków, Czechów, Słowaków i Łużyczan. (e)

Najmłodszym studentem kijowskiego uniwersytetu państwowego im. T. Szewczenki jest 16-letni Ziniw Berlinberg. Mając 3 lata zaczął on już czytać, w wieku lat 5-ciu opanował cztery działy arytmetyczne, a w 13 roku życia zdał jako eksternista egzamin z algebry i geometrii z zakresu szkoły średniej. Na pierwszy rok wydziału matematycznego Ziniw został przyjęty w roku 1945. Na jednej z konferencji studenckich wygłosił on znakomity referat pt.: „Udowodnienie twierdzenia Halleya”. (e)

Epokowe przemiany społeczne na bezkresach Jakucji

Na bezkresnych ziemiach Syberii rozłożone są lasy i pola Jakuckiej Autonomicznej Republiki Radzieckiej

Do czasu Rewolucji Październikowej Jakuci podzielali smutny los mniejszości narodowych w carskiej Rosji i byli okrutnie wyzyskiwani. Ten wyzysk, ciemnota i niska stopa życiowa — powodowały niewiarogodne ubóstwo i masowe wymieranie Jakutów. Dla kupców, urzędników i miejscowych przedstawicieli burżuazji, Jakut nie był człowiekiem, lecz tylko siłą roboczą, która przedstawiała wartość taką samą jak koń pociągowy. Każdy objaw samoistnej narodowej kultury był niemiłosiernie tępiący. Rabunkowa gospodarka niszczyła kraj, a śmiały myśliwi, rybacy i rolnicy, zadłużeni u kupców — wegetowali.

Władza radziecka przyniosła Jakutom wyzwolenie i nowe życie. Jakuci zrozumieli, że są ludźmi o pełnych prawach a korzystając z wszystkich dobrodziejstw kultury i nauki stali się świadomymi obywatelami Związku Radzieckiego.

Okres ostatnich 30 lat zmienił całkowicie oblicze Jakucji. Rozwinęły się przemysł i rolnictwo. Na polach pracuje obecnie tysiące traktorów i żniwiarek i innych maszyn, o których Jakuci nigdy nie słyszeli i których nigdy nie widzieli. Drobne karłowate gospodarstwa rolne skomasyowano, utworzono koczochy i sowchozy będące wzorem racjonalnej gospodarki. Na wysokim poziomie stanęła zaniedbana dotychczas hodowla bydła. Duże dochody ludności przynosią futra, których niektórzy myśliwi sprzedają państwu za dziesiątki tysięcy rubli.

Naród jakucki odrodzony przez rewolucję październikową i kierowany mądrą polityką Lenina i Stalina, może się również poszczycić ogromnymi osiągnięciami na polu zdobyczy kulturalnych. W roku 1917 w 173 szkołach Jakucji uczyło się 4.660

Miesiąc wymiany kulturalnej

u naszych sąsiadów

Warszawa, w listopadzie.

„Miesiąc Wymiany Kulturalnej Polsko-Radzieckiej znajduje żywy odzwiek nie tylko u nas w Polsce, ale również w równej mierze w Związku Radzieckim. Społeczeństwo Związku Radzieckiego z największym zainteresowaniem śledzi rozwój kultury polskiej, a prasa radziecka poświęca tej sprawie szereg artykułów.

Według informacji prasy radzieckiej nazwiska polskich uczonych i przedstawicieli sztuki znane są dobrze szerokim rzeszom obywateli ZSRR. Utwory wybitnych kompozytorów, Chopina, Moniuszki, zdobyły sobie miejsce w repertuarach najlepszych orkiestr radzieckich. Są one wykonywane nie tylko w Moskwie ale również w oddalonych miastach republik i transmitowane przez rozgłośnie.

Pożyteczną pracę w dziedzinie zbliżenia kulturalnego między ZSRR i Polską prowadzą wydawnictwa radzieckie. W roku ubiegłym wydano w Moskwie tom utworów Mickiewicza, a także zbiór utworów Juliana Tuwima. Obecnie planuje się wydanie szeregu przekładów innych wybitnych autorów polskich.

Rozległą pracę nad studium historii i kultury prowadzi Instytut Sławiastyki w Moskwie. Polską kulturę w Związku Radzieckim propaguje szereg entuzjastów w rodzaju Marka Żywowa, który przetłumaczył już wiele wierszy poetów polskich. Pisarze ci i literaci wygłaszają odczyty o literaturze polskiej.

„Miesiąc Wymiany Kulturalnej między ZSRR i Polską” jeszcze bardziej pogłębi zainteresowanie społeczeństwa radzieckiego polską kulturą.

dzieci. Obecnie szkół jest 580 a liczba uczącej się dziatwy wynosi 62000. W roku 1916 budżet carski przewidywał na oświatę Jakucji 34.000 rubli. Związek Radziecki na ten cel wyasygnował w r. bież. 140 mil. rubli. Do czasu rewolucji w Jakucji nie było ani jednej wyższej szkoły. Obecnie są dwa uniwersytety, 16 szkół technicznych i innych. Niezależnie od tego w każdym z większych miast Związku Radzieckiego kształcą się obywatele autonomicznej Republiki Jakuckiej.

Wielki nacisk położono na walkę z analfabetyzmem. 30 lat temu piśmiennych ludzi w Jakucji było ok. 7%. Dziś żaden robotnik nie może się obyć bez książki i gazety, swoich największych przyjaciół. Biblioteka

Sergiej Gorodockij

== POLSKA ==

Siostra niezmana, ale bliska
Dawno już Ciebie pokochałem
Rozwidnia polskie promienisko,
Rówieśna luna, Zachód cary.

Już znicza słowiańskiego blaski,
Ledwie zakwitła — świat oślnięty,
Już słychać w głębi ciszy słowiańskich,
Jak wzbiera wrzenie przyszłej sily.

Gdzie poryw górny tam jest Polak,
— Gdzie nurt, głęboki — tam Rosjanin,
Lecz im jednaka w dziejach dola:
— Gromowym tamać mrok tysiątniem!

O strzało Słowian! Polsko! Stostro!
— Oto już widzę łuk napięty,
Kołczan, pocisków pełen ostrych
I ramię w gniewie wyciągnięte!

O Polsko! Jakże mi jest bliski
Żarliwy ogień Twoich marzeń.
I wierność losom Twym ognistym,
Co zginąć — lub zwyciężać każą.

przełożył: Jerzy Pomianowski.

państwowa stolicy Jakucji liczy przeszło 500.000 tomów. Imponującą przedstawia się również ilość zakładów lekniczych. Jest ich obecnie 613, czyli 15 razy więcej, niż było ich 30 lat temu.

Nowa pięcioletka stalinowska daje możliwość narodowi jakuckiemu do dalszego rozwoju ekonomicznego i kulturalnego, narówni z innymi republikami Związku Radzieckiego.

Dzieci - przyszłość ZSRR otoczone są troskliwą opieką

Gdy kobieta pracuje zawodowo — dziecko musi znaleźć się pod odpowiednią opieką, aby mu się nie stała krzywda. W Związku Radzieckim kobieta pracująca zawodowo nie potrzebuje zostawiać swoich dzieci na łasce sześniadek, nie zawsze dobrych i zdrowych pomocy domowych lub u krewnych.

Dziecko w Związku Radzieckim przebywa w żłobkach, przedszkolach, którymi usiano już teren całego kraju. Ponad pół miliona miejsc w dotychczas otwartych żłobkach zdołano już po remoncie wojennym uruchomić w większych ośrodkach przemysłowych. O rodkom wiejskim oddano do dyspozycji 40.000 miejsc, dla sierot po wojennych — 25.000 miejsc.

Według ostatnio ustalonego projektu żłobków, przewiduje się 20-30 miejsc na dziecko, odpowiednią diałkę przy domu z zieleńcem i boiskami do gier. Na 20-25 dzieci żłobki muszą mieć sypialnię, pokój stołowy, toaletę i garderobę.

Ponadto w każdym większym mieście radzieckim istnieje też zw. Pałac Pionierów, tj. klub dziecięcy, przeznaczony dla gier i zabaw, wychowania artystycznego i kształcenia praktycznego dziatwy radzieckiej.

Pałace Pionierów mieszczą się m. in. w b. rezydencjach arystokracji, których cały przepych oddany został do dyspozycji dzieci radzieckich. Tak np. w Leningradzie Pałac Pionierów mieści się w t. zw. Pałacu Anickowym, który dawniej należał do rodziny carskiej. W sali tronowej i w apartamentach carycy i księżniczek dziś rozlegają się śpiewy i deklamacje dzieci, które pod kierownictwem doświadczonych pedagogów, uczą się tu i bawią. Do tego pałacu uczęszczają ogółem 11 tysięcy dzieci leningradzkich, które posiadają tam swe bawialnie, laboratoria, pracownie itp.

W Odesie i Tbilisii m'odociani gospodarze „rządzą” pałacami, należącymi do księcia Woroncowa. W Moskwie Dom Pionierów zajmuje pałac gołogłowy ongi milionera Wysockiego. W Świerdłowsku Dom Pionierów mieści się we wspólnym pałacu, składającym się z 80 sal i apartamentów, zbudowanym przez jednego z największych w carskiej Rosji bogaczy — fabrykanta uralskiego Nastorguiewa. Poza tym wadze radzieckie wzniosły tysiące innych nowoczesnych pałaców i Domów Pionierów dla dziatwy radzieckiej.

Na marginesie Festiwalu Filmów Radzieckich

Dobre filmy radzieckie
na polskich ekranach

Bydgoszcz, w listopadzie

W dzisiejszym okresie powojennym, najbardziej może trudnym dla znękanych wojną narodów europejskich, są nieodzowną koniecznością filmy lekkie, dające wytchnienie i go dziwą rozrywkę. Ale filmy te muszą być na odpowiednim poziomie, muszą reprezentować pewną wartość artystyczną, muszą coś po sobie pozostawić w pamięci.

Ponieważ ciągle jeszcze sami nie jesteśmy w stanie zaspokoić chłonności własnego rynku, potrzebujemy dużo filmów zagranicznych, aby nie zamknąć nawet tej małej ilości kin, którą obecnie dysponujemy po wojnie. Wiemy także, że za importowane obrazy płacimy dewizami. I dlatego właśnie musimy wymagać od tych, którzy decydują o ilości i jakości sprowadzanych filmów do Polski, aby wybierali filmy o niezaprzeczalnej wartości.

Ostatnio ukazały się na ekranach polskich obrazy ujęte w ramy Festiwalu Filmów Radzieckich. I dobrze się stało, że tego rodzaju imprezę zorganizowano w Polsce. Ze względu na to, że dotąd wyświetlano przeważnie stare filmy radzieckie część publiczności ustosunkowała się raczej nieprzychylnie do radzieckiej produkcji filmowej.

Na podstawie spostrzeżeń dokonanych po obejrzeniu najnowszych filmów okazuje się, że dotychczasowa ocena była niesprawiedliwa oparta w większości na zbyt okólnikowych przesłankach.

Do najważniejszych pozycji należą: „Admirał Nachimow”, „Rodzina Artamonowych”, „Ostatnia noc”.

„Wiosna”, „W imię życia”. Jest więc film historyczny („Admirał Nachimow”), do którego zdjęcia plenerowe nakręcano w Odesie, i Sewastopolu, gdzie długie miesiące zeszyły na przygotowaniach techn. związanych z wiernym oddaniem ówczesnych czasów, odtworzeniem floty żagł. i bitew

Scena z filmu „Admirał Nachimow”

morskich. „Rodzina Artamonowych” jest całkiem odmiennym obrazem, nakręconym według powieści M. Gorkiego, powstałej po rewolucji październikowej. Filmem rozrywkowym, który otrzymał w Cannes nagrodę za najlepszy scenariusz jest „Wiosna”. Film lekki pełen humoru, jest jeszcze jednym dowodem wielkich możliwości technicznych filmów radzieckich. Filmem ilustrującym pracę uczonych radzieckich, którym nikt nie rzuca kłód pod stopy, jest obraz

pt. „W imię życia”, w którym widziemy pełne poświęcenia życie lekarza. Najbardziej może przemawia do widza polskiego film „Ostatnia noc”, film poświęcony bojownikom wielkiej rewolucji. Dzięki tego rodzaju obrazom, będącym jakoby ilustrowaną historią największego zry-

wu narodu rosyjskiego — widz polski — zaznajamia się z życiem ZSRR, poznaje jego dzieje, wczuwa się w tragedie i zdobycze, które drogą przyszło opłacić.

Do najbardziej wartościowych pozycji kinematografii radzieckiej zaliczyć wypada również w pierwszym rzędzie filmy biograficzne o Puszkynie, Gogolu, Piołze I.

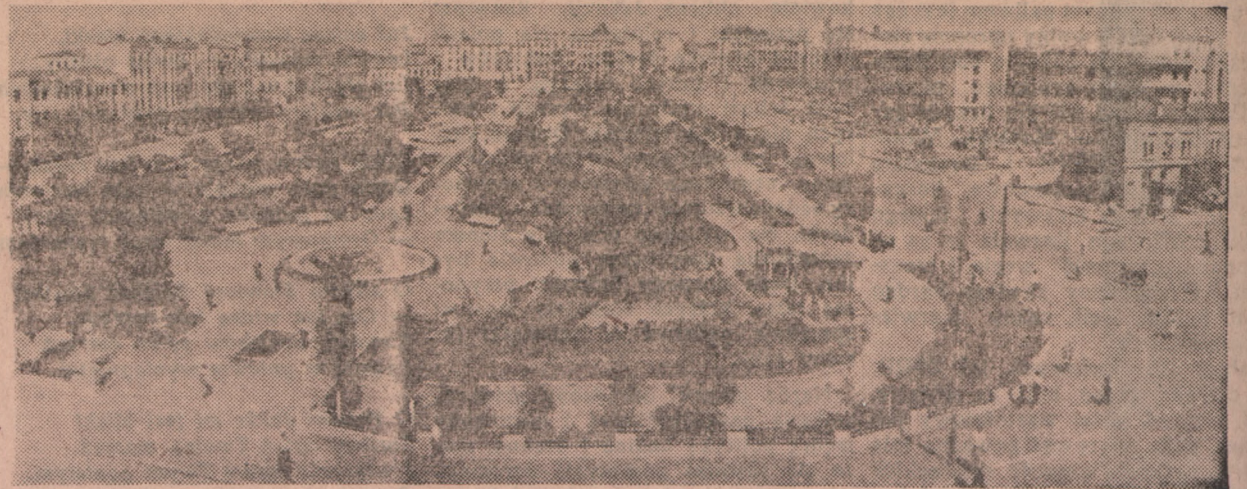
Filmy, które ukazały się w ramach Festiwalu, zapewne jeszcze raz powrócą na ekrany i wówczas wszyscy będą mieli możliwość zapoznania się ze zdobyczami ostatniej produkcji radzieckiej. (J. K.)

Małenki Murzynek z radzieckiego filmu „Cyrk” — Jim Patterson, jest synem Murzyna ze stanu Virginia w USA. Ojciec Jima po ukończeniu uniwersytetu przyjechał do ZSRR i tutaj znalazł prawdziwą ojczyznę. Jim, obecnie już duży chłopiec, wstąpił do szkoły kadetów w Rydze i zostanie oficerem marynarki radzieckiej.

Bohaterski Stalingrad

Oto miasto, które się wstawiło na zawsze męstwem żołnierzy radzieckich. Tu, pod murami Stalingradu, wojska niemiecko-faszystowskie zostały okrążone i rozgromione w najpotężniejszej bitwie, jaką zna historia wojen. Barbarzyństwo niemieckie spowodowało w tym pięknym, słonecznym mieście straszne spustoszenia. Nie zostawiono tam ani jednego całego domu, ani jednego mieszkania, które by się nadawało do użytku. Zamiast 600 tysięcy mieszkańców ukrywało się ich po zakończeniu działań wojennych w zrujnowanych piwnicach i jamach zaledwie kilkaset.

Lecz siła żywotna ludzi radzieckich jest niewyczerpana. Zaraz po ukończeniu wojny rozpoczęło się budownictwo na wielką skalę. Cały kraj przyczynia się wedle sił do odbudowy nieśmiertelnego miasta.

Stalingrad przed wojną

Odbudowa wsi radzieckiej

Straszne zniszczenia niemieckie — Plan pięcioletni i jego znaczenie — Wszechstronny rozwój hodowli radzieckiej

Okupanci niemieccy poczynili straszne spustoszenia wszędzie, dokąd dotarli. W Związku Radzieckim zniszczyli ogromne przestrzenie zwłaszcza na Ukrainie, w Rosji, na Białorusi i na Kaukazie. Gdy się cofali, oprawcy hitlerowscy okrutnie mścili się na ludności cywilnej i niszczyli jej mienie. W wielu wsiach Białorusi i Ukrainy nie pozostało po wyzwoleniu ani jednej sztuki bydła, ani jednej krowy, ani jednego konia, ani jednej świni. Okupanci niemieccy zarżnęli, zrabowali i wywieźli z obszarów radzieckich do Niemiec 7 milionów koni, 17 milionów sztuk bydła rogatego, 20 milionów świń, 27 milionów owiec i kóz oraz 100 milionów sztuk drewna.

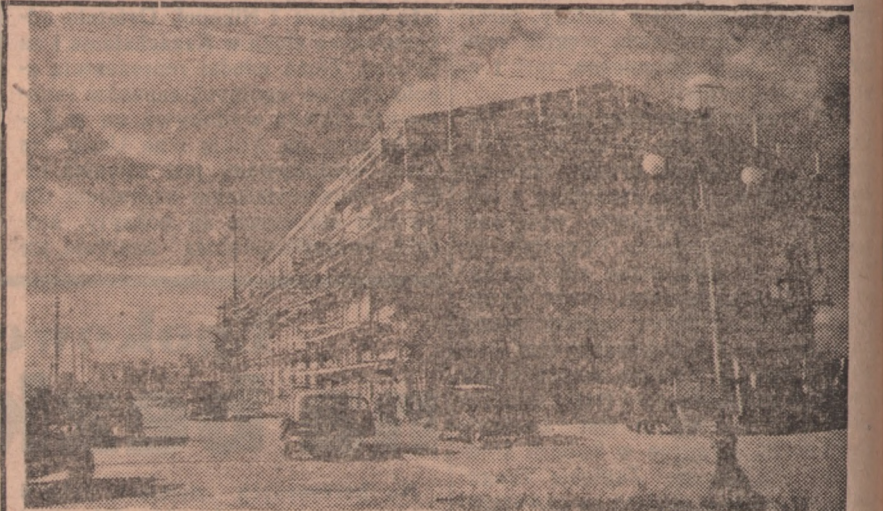
Wieśniak radziecki z rejonów wyzwolonych z miejsca przystąpił do odbudowy swoich zniszczonych gospodarstw. Pomógł mu rząd radziecki, który przedsięwziął szereg kroków w celu ułatwienia i przyspieszenia rozwoju hodowli. Zza Wołgi, dokąd Niemiec nie dotarł, ruszyły na zachód stada ewakuowane na zaplecze jeszcze podczas ofensywy niemieckiej w latach 1941—42.

Pięcioletni plan wiejski przewiduje osiągnięcie i przewyższenie przedwojennej ilości pogłowia bydła rogatego, owiec, kóz, świń i zapewnienie w ciągu pięcioletki zwiększenia się pogłowia koni o 46 proc., bydła rogatego o 39 proc., owiec i kóz o

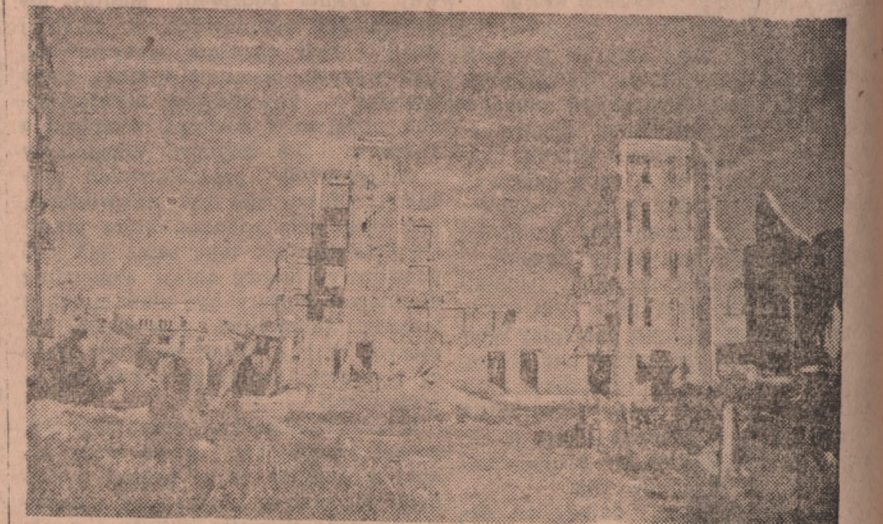
70 proc., świń 3-krotnie w porównaniu z rokiem 1945. Pogłowie bydła rogatego zwiększy się w kołchozach do 25,9 milionów sztuk, czyli o 29 proc. w porównaniu z 1940 r., owiec i kóz do 68,1 mil. sztuk, czyli o 62 proc., świń do 11,1 mil. sztuk, czyli o 35 proc. ponad poziom z 1940 r.

Po ub. roku posuchy państwo radzieckie, które dało sobie radę ze zwiększeniem urodzajności pól, wysuwa obecnie jako jedno z najważniejszych zadań rolnictwa, wszechstronny rozwój hodowli bydła. Świadczy o tym w szczególności wydany niedawno dekret Prezydium Rady Najwyższej ZSRR o przyznaniu tytułu Bohatera Pracy Socjalistycznej i odznaczeniu orderami i medalami ZSRR kołchoźników oraz pracowników sowchozów i ferm hodowli koni wyborowych za osiągnięcie wysokiego poziomu rozwoju hodowli bydła.

Ogromne znaczenie dekretu polega na tym, że stanowi on dla pracowników radzieckiej hodowli bydła duży dodatkowy bodziec, w pracy nad podwyższeniem wydajności hodowli i zwiększeniem pogłowia bydła. Zwiększa on zainteresowanie każdego hodowcy w dziele wykonania i przekroczenia zadań państwowych.

Rok 1947. Stalingrad odbudowuje się. Na zdjęciu końcowe prace nad rekonstrukcją olbrzymiego teatru im. Gorkiego

Ruiny Stalingradu po wielkiej bitwie

Ilia Erenburg mówi
o literaturze polskiej

I. ERENBURG, A. TWARDOWSKI, P. BROWKA i P. TYCZYNA

Warszawa, w listopadzie Od szeregu dni bawi w Polsce delegacja pisarzy radzieckich. Pobyt ich w Polsce zbiega się z „Miesiącem Wymiany Kulturalnej Polsko-Radzieckiej”. Wśród delegacji znajduje się Ilia Erenburg, znakomity pisarz i publicysta, autor popularnych powieści: „Dzień wtóry”, „Upadek Paryża”, „Burza” — odznaczony nagrodą stalinowską.

W skład delegacji wchodzi następnie popularny w ZSRR poeta Aleksander Twardowski, autor znakomitych poematów „Kraj murawia”, „Dom przy drodze” i „Wasyl Tiorkin”. Został on trzykrotnie zaszczycony nagrodą stalinowską. Jest redaktorem pisma literackiego „Literaturnaja Gazeta” i współpracownikiem szeregu innych czasopism literackich. W czasie wojny pracował w redakcjach frontowych gazet żołnierskich.

Następnym gościem jest minister oświaty Republiki Ukrainskiej — Pawłotyczyn, najwybitniejszy współczesny poeta ukraiński. Przełożył on na język ukraiński szereg utworów poetów polskich.

Czwartym członkiem delegacji pisarzy radzieckich jest poeta białoruski Pietrusz Browka, popularny w Związku Radzieckim literat, laureat nagrody stalinowskiej. Browka jest redaktorem czasopisma „Połymia”.

Pisarze radzieccy zwiedzili już szereg miast polskich, zaznajamiając się na miejscu z osiągnięciami naszej kultury i wygłaszając odpowiednie prelekcje na temat literatury radzieckiej. Przyjazd delegacji pisarzy radzieckich przyczyni się poważnie do rozwoju współpracy

kulturalnej między obu bratnimi słowiańskimi narodami i do zacieśnienia przyjaźni polsko-radzieckiej.

Na zapytanie co należało by zrobić dla dalszego rozwoju stosunków kulturalnych między Polską a Związkiem Radzieckim, Ilia Erenburg oświadczył:

— Moim zdaniem największym niedostatkiem naszej współpracy kulturalnej jest jej niedostateczność. Dziś, kiedy łączy nas nie tylko względy polityczne, czy gospodarcze, lecz także wspólne stanowisko w walce o utrzymanie pokoju na świecie, a potężną bronią w tej walce jest przecież nasza kultura, dziś właśnie, konieczne jest wzajemne poznanie naszych osiągnięć kulturalnych, aby tym skuteczniej móc walczyć. Niestety uważam, że czyni się w tej dziedzinie za mało. Za mało mamy jeszcze przekładów literatury polskiej. Największą popularnością w mojej ojczyźnie cieszy się tom wierszy wybranych Juliana Tuwima, którego twórczość ja osobiście najlepiej znam i najwyższej we współczesnej literaturze polskiej cenę. Obecnie w przygotowaniu znajduje się antologia współczesnej poezji polskiej, która zarówno mnie osobiście, jak i licznych czytelników radzieckich, bardzo interesuje. Moim wielkim życzeniem jest, aby przełożono na rosyjski jak największą ilość dzieł polskiej literatury współczesnej.

Mam nadzieję, że przyjazd mój i moich kolegów pisarzy rozpocznie nowy, bardziej ożywiony okres współpracy kulturalnej między naszymi krajami.